

ความลับภูมิปัญญาสู่ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ2เมืองเก่า

ค วามลับจากมรดกภูมิปัญญาที่ดูแลรักษาธรรมชาติของคนเมืองน่านและชาวเขียงแสนเป็นข้อมูลสำคัญที่ทีมนักวิจัยมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงค้นหาและจัดเก็บเพื่อนำมาพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึกการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวเมื่อซื้อปลินค้าแล้วรู้สึกว่ามีส่วนร่วมปกป้องทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และภูมิปัญญาไปพร้อมกับคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญภายใต้ **โครงการพัฒนาระบบนิเวศเพื่อการปกป้องแหล่งท่องเที่ยว และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืน (EPISG)** โดย ม.แม่ฟ้าหลวง ร่วมทำงานกับชุมชนในเมืองเก่าทั้ง 2 แห่ง

โปรเจกต์นี้มีองค์สำคัญสร้างสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม เป็นทรัพย์สินทางภูมิปัญญาของชุมชนต่อไป เน้นผลิตภัณฑ์ที่มีดีไซน์ใช้งานได้จริง บอกเล่าเรื่องราวในพื้นที่ ที่สำคัญตอบโจทย์ไลฟ์สไตล์และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตอนนี้มีผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์ออกมา อาทิ “หมวกหัวเรื่อน่าน” แรงบันดาลใจเชื่อมโยงวัฒนธรรมการแข่งเรือจ.น่าน ที่ผูกพันกับความเชื่อเรื่องพญานาค ในฐานะผู้ปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาและแม่น้ำน่าน พัฒนาเป็นสินค้าที่มีเรื่องเล่า สร้างประสบการณ์ใหม่การท่องเที่ยว

หรือต่างหูผ้าปักลายสวยๆ ของชาติพันธุ์เมี่ยน ของที่ระลึกนำใช้ ราคาสบายกระเป๋า นักท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่ายกว่าการซื้อผ้าปักทั้งผืนที่มีราคาสูง เกิดจากการทำงานร่วมกันของโครงการ EPISG กับชุมชนเมี่ยน (เข่า) ที่เมืองเก่าเขียงแสน จ.เขียงราย แล้วยังมีผ้าไหมมัดหมี่แบบดั้งเดิมและผ้าขาวม้า ที่ผลิตขึ้นมาใช้ในชุมชนสันธาต อ.เขียงแสน ขณะเดียวกันเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

อีกหนึ่งดีไซน์จากเขตเขียงแสนเป็นเครื่องประดับทำมือสวยเก๋โดนใจ ทำมาจากจากตุง 12 ราศีของชาวล้านนา มีทั้งต่างหู กำไล ลวดลายนักขัตตรมงคล ใส่แล้วเสริมสิริมงคล ส่วนหนึ่งของผลงานออกแบบเบื้องต้นนำไปพัฒนาต่อแล้ว

ผศ.ดร.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง หัวหน้าโครงการ EPISG บอกถึงกระบวนการทำงานว่า เริ่มจากทีมนักวิชาการการเข้าไปเก็บข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

เครื่องประดับทำมือดีไซน์จากเมืองเขียงแสน

ผ้าปักจากบ้านห้วยกาวาน มรดกภูมิปัญญาเขียงแสน

ตามแนวทางของยูเนสโก 200 รายการ มรดกวัฒนธรรมเหล่านี้จะต้องเป็นภูมิปัญญาที่มีความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับวัฒนธรรม โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคัดสรรให้เหลือ 50 รายการ นำมาประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน

“การเวิร์กช็อปมีนักออกแบบมาร่วมกันเชื่อมโยงแนวคิดจากความลับในมรดก

ภูมิปัญญาที่รักษาธรรมชาติให้ยั่งยืนนั้น สามารถเป็นผลิตภัณฑ์ใดเพื่อให้คนมีส่วนร่วมในการรักษาธรรมชาติได้บ้าง แล้วคัดเลือกให้เหลือ 20 รายการ เพื่อนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ” ผศ.ดร.พลวัฒน์บอก

หัวหน้าโครงการฯ กล่าวเสริมว่า โครงการจะเชื่อมโยงระบบนิเวศของความรู้ไปสู่การปกป้องธรรมชาติอย่างยั่งยืน เมื่อคนใช้ผลิตภัณฑ์จะ

“หมวกหัวเรื่อน่าน” จากวัฒนธรรมแข่งเรือเมืองน่านผูกความเชื่อพญานาค

เจ้าของวัฒนธรรมและนักออกแบบ EPISG ทำงานด้วยกัน

สามารถเชื่อมโยงไปได้ว่าธรรมาชาติยังดีอยู่และมีคนกำลังปกป้องธรรมาชาติไว้ด้วยภูมิปัญญาของเจ้าของวัฒนธรรม การใช้หรือการอุดหนุนผลิตภัณฑ์จึงเท่ากับการช่วยรักษา ทั้งยังสอดรับเกณฑ์การท่องเที่ยวตามมาตรฐานของสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก หรือ GSTC ที่กำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวหามาตรการลดผลกระทบท่องเที่ยวเพื่อปกป้องแหล่งธรรมาชาติทางธรรมาชาติและวัฒนธรรม

ผศ.ดร.พลวัฒน์กล่าวว่า มรดกภูมิปัญญาเปรียบเสมือนอาวุธลับในการปกป้องธรรมาชาติมายาวนาน หน้าที่ของเราคือ การนำภูมิปัญญาประกอบไปด้วย นิทาน ตำนาน วิถีชีวิต ความเชื่อ ของ 2 เมืองเก่า มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทสินค้าและบริการต้นแบบ นอกจากนี้จะต้องมีดีไซน์ร่วมสมัยแล้ว ยังเชื่อมโยงได้ว่าธรรมาชาติยังดีอยู่และมีคนกำลังปกป้องธรรมาชาติด้วยภูมิปัญญาของเจ้าของวัฒนธรรม ผู้สนับสนุนผลิตภัณฑ์ก็เท่ากับว่ามีส่วนรักษาธรรมาชาติและภูมิปัญญาไปด้วย

สำหรับผลงานที่ได้รับคัดเลือก 20 รายการ จาก 2 พื้นที่เมืองเก่า อยู่ระหว่างจัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบและขั้นตอนการจัดลิขสิทธิ์ทางปัญญา ประกอบด้วยสินค้าอย่างผ้าไหมลวดลายใหม่จากชุมชนบ้านสันธาตุ เชียงแสน สื่อความงดงามของแม่น้ำกกแต่ละช่วงเวลา ผ้าพิมพ์ลายใบสักจากวัดป่าสัก วัดลำคำเมืองเก่าเชียงแสน ผ้าทอดีไซน์ลายผลึกเกลือที่นำต้นเต้าน เครื่องสำอองจากโขงของดีเมืองน่าน ส่วนด้านบริการเป็นการแสดงร่วมสมัยสำหรับทั้ง 2 เมืองที่ได้กูรูทางดนตรี

ต่างหูผ้าปักลายสวยๆ ของชาติพันธุ์เมี่ยน

อาจารย์บุรุษ แกสตัน ประพันธ์ดนตรี เป็นต้น ทั้งนี้ มฟล.จะประกาศรายชื่อ 20 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้ทราบต่อไป หลังจากจัดลิขสิทธิ์เรียบร้อยแล้ว คาดว่าจะแล้วเสร็จเดือน ก.ย.นี้ ผู้สนใจติดตามชมผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ แนวทางการทำงาน และทำความเข้าใจกับภูมิปัญญาของในสองชุมชนเมืองเก่าได้ทางเพจเฟซบุ๊ก ‘เชื่อม รัต มัด ร้อย’ www.facebook.com/EPISG.MFU.